

ŽIVOT

LIST ZA
UNUTARNJU KULTURU

Broj 7.

Travanj 1922.

Godina III.

Paul Claudel: Križni put.*)

Prva postaja.

Svršeno je. Mi smo sudili Bogu i osudili smo ga na smrt.
Ne ćemo više, da Isus Hrist bude s nama, jer nam smeta.
Nemamo drugog kralja do Cezara, drugog zakona do krvi
i zlata!

Pribijte ga na Križ, ako hoćete; glavno je, da nas riješite
njega!

Odvedite ga!

Tolle! Tolle! Tim gore! kad nema drugog izlaza, ubijte
ga i dajte nam Barabu!

Pilat sudi na mjestu, koje se zove Gabbatha.

„Zar nemaš ništa da kažeš?“ — reče Pilat Isus ne od-
govara.

„Ja ne nalazim nikakve krivice na ovome čovjeku,“ reče
Pilat, „ali makar!

Neka umre, kad vam je toliko stalo do toga!

Dajem vam ga, *Ecce homo!*“

Eto ga s krunom na glavi i grimizom na ramenima.

Posljednji put gledaju u nas ove oči pune suza i krvi.

Šta mi tu možemo? Nema sredstva, da ga još uz nas trpimo.

Kao što je on bio sablazan Židovima, tako ja nama jedan
nesmisao.

Osuda je u ostalom izrečena — ništa joj ne dostaje — u he-
brejskome, grčkom i latinskom jeziku.

I razabire se svjetina, koja urliče i sudi i pere svoje ruke.

Druga postaja.

Vrača mu se odjeća, donosi mu se križ.

„Zdravo,“ reče Isus, „zdravo križu, koji sam tako dugo
želio.“

I ti, kršćanine, promatraj i dršči! Svečanog li časa!

Eto časa, u koji Hrist po prvi put prima vječni križ na se!

O, danas prestaje kobni učinak onoga u raj u drveta.

*) Le Chemin de la Croix par Paul Claudel, Avec des bois gravés au canif par Jean Marchand. Izd. „L' Art catholique“ (6, Place Saint-Sulpice, Paris 1918). O. P. Claudelu sr. „Život“ III. br. 6.

Gledaj, grješniče, gledaj, do čega dovede tvoj grijeh.
Nema više zločina, a da nije nad njim Bog, i nema više križa bez Hrista!

Zaista, nesreća je čovjeka velika, ali moramo da šutimo,
Jer Bog je nad njom, koji nije došao da tumači, već da ispuni.

Isus prima križ, kao što mi primamo svetu Euharistiju:
„Dajemo mu da jede drvo mjesto hljeba,“ kao što je rečeno po proroku Jeremiji.

A, kako li je dugačak križ, i kako li je velik i težak!
Kako li je tvrd! kako li je ukočen! kako li je težak teret nevrijednoga grješnika!

O kako vrijeme polako prolazi, kada se nosi križ korak po korak i umire pod njim!

Zar ćeš Ti sam sve to nositi, Isuse?

Učini me strpljivim na mome drvenom putu, koji želim da prevalim.

Jer i mi moramo da nosimo križ, prije no on nas ponese.

Treća postaja.

Povorka kreće! Žrtva i krvnici se miču put Ka'varije.
Bog, koga potežu za vrat, najednom posrće i pada na zemlju.

Šta Ti kažeš, Gospode, o ovom prvom padu?

Kako Ti to sad shvaćaš, šta misliš o tome ovaj trenutak,

Kad padaš i kada Te teški teret križa obara?

Kakova Ti se čini ova zemlja koju si Ti stvorio?

Ah! ne, ne, ne samo da je put dobra mučan:

Put zla, da i on, i on je nevjeran i strmenit.

Nema druge, valja po njemu posve uspravno ići, valja koracati s kamena na kamen.

I noga često promaši, i onda, kad srce ustraje.

Ah, Gospodine, zaklinjem Te ovim svetim koljenima, ovim Tvojim koljenima, koja posrnuše u isti mah.

Tim naglim grčem srca; padom na početku užasnog Puta,

Zaprekom, koja te je oborila, zemljom na koju si pao.

Spasi nas prvoga grijeha, koji počinjamo zaskočeni!

Četvrta postaja.

O majke, koje ste vidjele umirati prvo i jedino dijete,
Sjetite se one noći, posljednje noći, uz ono sitno stvorenje, što je jecalo,

Vode, koju nudite, da pije, leda, toplomjera

I smrti, koja postepeno dolazi i koju sve bolje razpoznajete!

Na noge mu metnite tužne njegove cipelice, izmijenite mu rublje i košuljicu,

Dolazi netko, koji će mi ga odmah uzeti i u zemlju metnuti.

Zbogom, moje malo dobro djetetašče! Zbogom, o tijelo mogoga tijela!

Četvrta postaja, to je Marija, koja je sve primala.

Evo je na uglu ceste, gdje očekuje Riznicu potpunoga Siromaštva.

U njenim očima nema više suza, njena usta nemaju više vlage.

Ona mukom šuti i gleda Isusa, gdje dolazi.

Ona prima, Ona prima još jedanput...

Krik

Je moćno suzdržan u snažnom i strogom srcu.

Ona šuti mramorkom i gleda Isusa Hrista.

Majka promatra svoga Sina, Crkva svoga Otkupitelja.

Njena duša naglo leti njemu; kao krik vojnika, što umire!

Stoji pred Bogom i nudi mu svoju dušu, da iz nje čita.

Nije ništa u njenom srcu, šta bi odbijalo ili uskraćivalo,

Ni jedna žilica u njenom isprobodenom srcu, koja ne bi primala i pristajala.

I kao što je sam Bog tu, tako je i ona nazočna.

Ona prima i promatra toga Sina, koga je začela u svojoj utrobi.

Ne progovara ni riječi, već promatra Sveca svih Svetaca.

Peta postaja.

Dolazi čas, gdje se ne može više dalje.

Eto tu se i mi s njim sastajemo i Ti dopuštaš, da nas drugi prisile, te pomognemo kod Tvoga križa.

To se zbiva sa Simonom Cirenejcem, komu naprtiše taj komad drveta.

On ga snažno obuhvati i pođe za Isusom,

Da se ni najmanji kraj križa ne bi vukao po zemlji i ošteti.

Šesta postaja.

Svi učenici pobjegli, što više: i sam Petar zanijekao uporno svoga Učitelja.

Kada su mu se najviše rugali i kad se on već borio smrću: jedna žena

Naprijed srnu i primi lice Isusovo u svoje ruke.

Poduči nas, Veroniko, kako se pobjeđuje ljudski obzir;

Jer svaki, kojemu Isus Hrist nije samo slika već istina,

Taj postaje ostalim ljudima brzo neugodan i sumnjiv.

Njegov je životni plan posve oprečan, njegovi se motivi ne podudaraju više s njihovima.

U njemu je uvijek nešto nerazumljivo i čudno.

Potpun čovjek, koji moli kronicu i koji bez stida ide u ispovjedaonicu,

Koji petkom ne jede mesa; koga možeš vidjeti među ženama na Misi,

To izazivlje smijeh i to udara u oči, to je čudno, što više, to čovjeka može i da rasrdi.

Neka dobro pazi na sve, što čini, jer ga sve oči promatraju.

Neka dobro pripazi na svaki vlastiti korak, jer je on znamen;

Jer je svaki kršćanin prava i ako nevrjednna slika svoga

Hrista.

I lice, koje on pokazuje, jest trivialan odraz

Onoga Božjeg Obraza u njegovu srcu, srcu, što je prezira i trijumfa vrijedno!

Daj da još jednom pogledamo, Veroniko,

Na rupcu, gdje imaš utisnuto lice Svete Popudbine,

To velo od pobožnog platna, na kojemu je Veronika skrila

Lice Berača na dan njegova opoja,

Da vječno njegova slika na njemu ostane,

Koja je uslikana njegovom krvlju, njegovim suzama i našom pljuvačkom!

Sedma postaja.

Nije to kamen ispod noge ni uže

Odviše potegnuto, ne, to je duša, što malo pomalo iznemaže.

O sredino našega života! o pade, što ga čovjek čini svojevrijedno!

Kad magnetska igla već pola nema i kada vjera nema već obzorja,

Jer je dugačak put i konac daleko,

Jer je čovjek posve osamljen i utjehe nema.

Duljino vremena! Odurnosti tajna, koja sve više raste

Radi nepomičnoga tereta i tog drvenoga drugal

Eto zašto se najednom ispruže obje ruke, kao kad plivaš.

Ne pada se tada više na koljena, već na obraz.

Tijelo pada, istina je, a duša je u isti čas privoljela.

Spasi nas drugoga Pada, koji činimo hotimice, jer nas mori jad!

Osma postaja.

Prije nego li se uspne posljednji put na brdo,

Isus diže prst i okreće se narodu, koji ga prati.

Nekoliko jadnih rasplakanih žena s djecom si u naručju.
A mi, ne promatrajmo samo Isusa, čujmo Isusa, jer je on tu;

To nije čovjek, koji diže prst usred ovoga nemilog prizora.

To je Bog, koji nije za naš spas trpio samo u slici.

I — čovjek je ovaj bio svemoćni Bog, to je dakle istina!

Postoji dan, kada je Bog uistinu trpio sve ovo za nas!

Koja li je dakle pogibao, iz koje smo otkupljeni pod toliku cijenu?

Spas čovjeka! Zar je to tako jednostavna stvar, da je Sin,

Da bi ga izvojštio, bio prisiljen da se iskine iz Očeva krila?

Ako on tako ostavlja Raj, šta li je dakle Pakao?

Šta će biti od mrtvoga drveta, ako se tako postupa sa zelenim stablom?

Deveta postaja.

Opet sam posrnuo, i ovaj put je konac.

Htio bih se podići, ali ne mogu nikako.

Jer su me gnječili poput ploda, i čovjek, koga nosim na ramenu, odviše je težak!

Činio sam zlo i mrtvac, koji je sa mnom, odviše je težak!

Umrirao dakle, jer je lakše ležati potrbuške nego li pod njim.

Spasi nas od Trećega grijeha, koji je očaj!

Nije još ništa izgubljeno, dok preostaje kalež smrti, koji valja ispiti.

Ali ja sam se već riješio muke drveta, preostaje mi još željezo.

Isus pada po treći put, a to na vrhuncu Kalvarije.

Deseta postaja.

Evo guvna, gdje je mlaćeno pšenično zrnje neba.

Otac je bez odijela, zastor Svetohraništa potrgan.

Ruka je zamahnula na Boga, Tijelo svega Tijela dršće.

Svemir, pomaknut u svom ishodištu, trese se sve do svojih najskrivenijih dubina!

Budući da su uzeli tuniku i nešiveno odijelo,

Mi dižemo oči i usuđujemo se gledati prečistoga Isusa.

Oni ti nijesu ništa ostavili, Gospodine, oni su sve uzeli:

Odjelo, koje pokriva tijelo, kao danas što se

Trga kukuljica monahu i veo posvećenoj djevici. —

Sve mu oduzeše i ne ostaje mu više ništa da se skrrije.

Nema više čime da se brani, gol je kao crv,

Prepušten je svim ljudima i otkrit.

Šta, to vam je vaš Isus? On izazivlje smijeh.

Pun je modrica i nečisti,

Njemu treba liječnik za umobolne i policija.
Tauri pingues obsederunt me. Libera me, Domine, de ore canis.
To nije Hrist! To nije Sin Čovječji. To nije Bog.
Njegovo evanđelje je lažno i njegov Otac nije na nebesima.
To je luda! To je varalica! Neka govori. Neka šuti!
Sluga Anin ga čuška i Renan ga cjeliva.
Sve su uzeli. Ali još preostaje rumena krv.
Sve su uzeli. Ali još preostaje rana, koja se pokazala.
Bog je skriven. Ali preostaje čovjek trpljenja.
Bog je skriven. Ali preostaje moj brat, koji plače!
Tvojim poniženjem, Gospodine, i Tvojom sramotom zakli-
njem te,
Smiluj se pobijedenima i slabome, kojega jaki nadvlada.
Zaklinjem Te gromom, što Te spopada radi zadnjeg odijela,
koje ti otimlju,
Smiluj se svim onima, koje trgaju!
Djetetu, što je tri puta podnijelo operaciju, i koje liječnik
bodri,
Jadnome ranjeniku, koji se ponovno podvezuje,
Poniženome mužu, sinu kraj majke, koja umire,
I ovoj groznoj ljubavi, koju nam valja iščupati iz srca!

Jedanaesta postaja.

Evo, Bog nije više s nama. On je oboren.
Mnoštvo progonitelja ga je spopalo za grkljan, kao jelena.
Došao si dakle! Zaista si s nama, Gospodine!
Sjedoše na Te i koljeno ti upriješe na srce.
Ova ruka, što ju krvnik nateže, to je desnica Svemogućega.
Svezaše noge Janjetu i pričvrstiše Svugdašnjega.
Kredom se na križu bilježi njegova visina i njegova širina.
I kada okusi naše čavle, odmah ćemo ugledati njegov lik.
Vječni Sine, čija je međa jedino Tvoja neizmjernost,
Evo Te dakle s nama; na ovom uskom mjestu, za kojim
si čeznuo.
Evo Ilije na mrtvacu i pruža se po svoj dužini,
Evo prijestolja Davidova i slave Salamonove,
Evo, postelja naše ljubavi je s tobom; moćna je i tvrda!
Teško je Bogu poprimiti našu mjeru.
Razvlače tijelo, a ono napola izglavljeno puca i viče.
On je uglavljen poput tještalice, on je užasno stesan,
Da se napokon ispune riječi, koje je prorokao prorok:
„*Probodoše ruke moje i noge moje, izbrojiše sve kosti moje*“.
Uhvaćen si, Gospodine, i ne možeš izmaći.
Na križ si pribit, rukama i nogama.
Nemam više ništa da tražim na nebu sa heretikom i s ludom.

Dosta mi je ovaj Bog, koji je okovan sa četiri čavla.

Dvanaesta postaja.

Malo prije je trpio, istina, ali sada će da umre.
Veliki križ se u tami polagano trese s Bogom, koji izdiše.
Sve je na njemu. Jedino valja još načiniti spravu,
Koja bi iz zgloba Dvostruke naravi neprestano, iz ishodi-
šta tijela i duše i hipostaze, isisavala i istiskivala
Svaku mogućnost, koja je još u njemu da trpi.
Posve je sam kao Adam, kada je bio sam u Edenu.
Tri je sata posve sam i naslađuje se Vinom.
Veliko je neznanje čovjeka spram Boga, koji ga otkupljuje!
Naš je gost opterećen, čelo mu se malo po malo prigiblje.
Ne vidi on više svoje majke, i njegov Otac ga napušta.
Ispija polako kalež i smrt, što ga truje.
Zar nema dosta toga gorkoga vina, pomiješana s vodom,
Već se na jednom uspravljaš i vičeš: *Sittio* (Žedam)?
Žeđaš li Gospode? Govori! Govoriš li to meni?
Zar još trebaš mene i moje grijehе?
Zar samo još ja nijesam nazočan, prije nego li se sve svrši?

Trinaesta postaja.

Ovdje se Mučeništvo svršava a Sažaljenje nastavlja.
Hrist već nije na Križu, on je s Marijom, koja ga je primila:
Kao što ga je primila obećana, ona ga prima ubijena.
Hrist, koji je trpio pred očima svih, ponovno je skriven u
krilu svoje majke.
Crkva za uvijek prima u svoje ruke brigu za svoga ljubimca.
Što je od Boga i što je od majke i što je čovjek učinio:
Sve je ovo pod njenim plaštem za uvijek.
Ona ga je uzela, ona vidi, ona se dotiče, ona moli, ona
plače, ona se divi!
Ona je znojeni rubac i pomast, ona je grob i mira.
Ona je svećenik i oltar i posuda i cenakul.
Ovdje svršava križ i započinje Svetohranište.

Četrnaesta postaja.

Grob, u koji je Hrist položen, pošto je trpio.
Rupa na brzo otvorena, da tu prespava svoju noć,
Prije nego li probodeni uskrsne i vine se Ocu.
To nije samo ovaj novi grob, to je moje tijelo,
To je čovjek, tvoje stvorenje, koji je dublji od zemlje!
Sada, kada je njegovo srce otvoreno i sada, kada su mu
ruke probodene,
Nema više s nama križa, na kome se ne bi moglo omjeriti

njegovo tijelo,

I nema više grijeha u nama, a da mu rana ne bi odgovarala!
Dodi dakle k nama s oltara, gdje si skriven, Spasitelju svijeta!

Gospodine, kako li je jednostavno i kako duboko tvoje stvorenje!

Paris, na Veliki Petak 1921.

Ivan Merz.

„Bilina kao izumitelj!“

„Stupio sam jednoga jutra u svoj laboratorij, zamišljen i zle volje, jer sam opet jednom zapeo u svome poslu i nijesam mogao naprijed. Studirao sam u ono vrijeme život njive. Već je davno bilo utvrđeno, da mrtva, crna zemlja nije mrtva, nego da je proniknuta i ispunjena mirijadama najsitnijih živih bića, koja sva na određeni način djeluju na rasteenje žitarica. Pa je čovjek mogao lako doći na misao, da bi se mogao žeti mnogostruk plod, kad bi prije toga uspjelo, da se umnože ti korisni stanovnici u zemlji. Činilo se, da je najjednostavniji put k tomu taj, da se njima cijepi tlo. Valja tek sasvijem jednako, svaki kvadratni milimetar, posipati s tucetom tih malih životnih klica. To bijaše zadatak pomenutoga plana. Ali ja ga ne mogoh riješiti, pa sam zato bio zle volje i zamišljen.“ Tako pripovijeda u svojoj knjizi „Die Pflanze als Erfinder“ poznati njemački botaničar R. H. Francé. On je kušao na razne načine, pokupovao i kušao s raznim posipačima, da jednomjerno pospe svoje pokušalište pomenutim po žitarice korisnim mikrobima. Ali sve uzalud! Vazda je na nekim mjestima bilo odviše rasuto korisnih mikroba, pa su tude žitarice dobro uspijevale, a drugdje opet premalo, pa su tamo stradale.

Napokon se sjetio, da i biline, koje same siju svoje sjeme, moraju jednomjerno da ga razaspu, jer kad toga ne bi činile, onda bi dvije ili više sjemenki palo tako blizu jedna do druge, te bi se smetale, kad bi proklijale. Jedna bi drugoj otimala hranu iz tla, pa bi sve skupa nastradale. Sad je našao put, kojim valja počti, pa je bilo lako naći i najzgodniji model. „I našao sam ga — veli on — u kapsuli od maka. Svatko je pozna; svatko zna, da pod poklopcem u krugu poredane rupice služe zato, da razaspu sitna makova zrnca, ali još nitko nikad nije mislio na to, da je tude dan bilini izum, koji natkriljuje naše izume. Ja to znadem stoga tako točno, jer sam to prokušao. Makova kapsula (glavica), napunjena zrcima moje zemlje, razasula ih je mnogo jednomjernije, nego li mi je to dotada ikad prije pošlo za rukom.“

„Zapanjen, zabunjen, pun neodređenoga veselja stajao sam na početku puta. Smjelo odlučivši se htio sam da budem sasvijem siguran. Narisao sam posipač za sol, za pudar i za druge medicinske svrhe prema modelu makove kapsule i prijavio to kao izum, da dobijem zaštitni znak.“